

ROK REVOLUCE

Lekce 7 – Něžná revoluce

Metodický materiál pro učitele

www.rokrevoluce.cz

O PROJEKTU

Vzdělávací videosérie Rok revoluce www.rokrevoluce.cz je určena žákům vyšších tříd základních škol (7. – 9. třída) a studentům středních škol. V roce 2019 si Česká republika připomíná 30. výročí sametové revoluce – klíčové události našich moderních dějin. Smyslem této série Knihovny Václava Havla je přiblížit mladým lidem, kteří historický převrat osobně nezažili, rok 1989 v širším kontextu než jenom skrze listopadové revoluční události.

Série se skládá z osmi dílů, které postupně od ledna do prosince mapují důležité události celého roku 1989. Lekce se zaměřují především na události domácí, ale zmiňují také vývoj okolních zemí tehdejšího Východního bloku, především SSSR, východního Německa a Polska. Speciální sedmý díl, kterým jsme se rozhodli zprvu sedmidílnou sérii rozšířit, je věnován událostem na Slovensku. Cílem série je, aby žáci a studenti pochopili sametovou revoluci jako výsledek mnohaletých snah o boj za svobodu a demokracii v Československu a také jako odraz širších změn, které od poloviny osmdesátých let spolu s nástupem Michaila Gorbačova do čela SSSR postupně zasáhly všechny země pod sovětským mocenským vlivem. V průběhu lekcí jsou mladí lidé zároveň seznámeni s některými událostmi a pojmy z historie předchozích let (okupace Československa, disent, normalizace, Charta 77 apod.), na něž rok 1989 navazoval.

ZAPOJENÍ DO VÝUKY

Série se skládá z osmi videolekcí, z nichž každá má 3 – 4 minuty. Stopáž byla zvolena tak, aby bylo možné lekce snadno zapojit do výuky. V průběhu roku 2019 budou lekce zveřejňovány postupně na webové stránce www.rokrevoluce.cz. Promítáním videolekcí ve výuce se výročí sametové revoluce nestane jednorázovým tématem, ale prostoupí výuku po celý rok. Škola může do projektu přistoupit kdykoli a lekce využít dle své potřeby.

Harmonogram zveřejnění lekcí:

Leden – Lekce 1
Březen – Lekce 2
Květen – Lekce 3
Červen – Lekce 4
Říjen – Lekce 5
Listopad – Lekce 6
Listopad – Lekce 7
Prosinec – Lekce 8

Ke každé lekci je k dispozici metodický materiál pro pedagogy a pracovní list pro žáky. Listy obsahují úkoly, jak lze po zhlédnutí videa téma dále rozvíjet, včetně návrhů na doplňující četbu či zhlédnutí dalších materiálů. Je na zvážení pedagoga (časových možnostech, věku žáků a studentů), které z těchto doplňujících úkolů a materiálů využije.

LEKCE 7 – NĚŽNÁ REVOLÚCIA

První lekce uvedla mladé diváky do ledna revolučního roku 1989 a seznámila je s klíčovou událostí počátku roku – tzv. Palachovým týdnem. Podnětem k této sérii demonstrací a občanských nepokojů na Václavském náměstí v Praze bylo připomenutí si 30 let od smrti studenta Jana Palacha, který se upálil na Václavském náměstí 15. 1. 1969 a zemřel o několik dní později 19. 1. 1969. **Druhá lekce** se zabývala peticemi, které na jaře 1989 vznikaly na obranu nespravedlivě vězněných účastníků Palachova týdne, mezi nimiž byl i Václav Havel. Tématem **třetí lekce** byla petice Několik vět, která požadovala dodržování základních lidských práv a kterou se odvážilo podpořit přes 40 000 osob včetně známých osobností. **Čtvrtá lekce** se soustředila na události v Sovětském svazu a v Polsku, kde na rozdíl od Československa bylo v polovině roku 1989 zřejmé, že změny

režimu jsou nevyhnutelné. [Pátá lekce](#) se zaměřila na události v sousedním Německu a na exodus východních Němců na Západ skrze území Československa. [Šestá lekce](#) vysvětlila pojem sametová revoluce a zaměřovala se na průběh sametové revoluce v Praze, v Čechách a na Moravě.

Sedmá lekce seznamuje mladé diváky s děním na Slovensku. Jde o informačně náročný díl, protože rekapituluje nejen dny revoluce, ale i dění předchozích měsíců. Smyslem lekce není, aby si studenti zapamatovali všechna data a historické události, které jsou v díle zmíněny, ale aby pochopili, že v roce 1989 bylo Československo území spojující dva státy a že k protestům proti vládnoucímu totalitnímu režimu docházelo i na Slovensku, byť zde protestní hnutí do velké míry, na rozdíl od českého území, vznikalo v prostředí církve.

Lekce začíná březnovou Svíčkovou manifestací v Bratislavě roku 1988, šlo o manifestaci za náboženské svobody a občanská práva. Sešlo se na ní přes 3500 lidí a šlo o největší demonstraci na Slovensku za posledních dvacet let. Na Slovensku nacházely odezvu i petice jako Moravská výzva nebo Několik vět. Zmíněno je v lekci i zatčení pěti předních slovenských disidentů. Ján Čarnogurský, Miroslav Kusý, Vladimír Maňák, Hana Ponická a Anton Selecký byli stíháni za pobuřování, jehož se měli dopustit výzvou k účasti na pokojné manifestaci k výročí srpnové okupace Československa. J. Čarnogurský a M. Kusý byli vzati do vazby. Pro studenty není nutné znát jména disidentů, ani podrobnosti procesu, ale pochopit, že k nespravedlivému stíhání docházelo i zde a že i na Slovensku začala veřejnost postupně sbírat odvahu a protestovat.

Samotná revoluce, která má na Slovensku přízvisko „Něžná“, slovensky „Nežná“, začala v Bratislavě o den dříve než v Praze, tedy 16. 11. 1989. I na Slovensku byla podnětem studentská demonstrace za reformu vzdělávání a občanské svobody. Na rozdíl od Prahy však tato demonstrace proběhla pokojně, bez násilí. V následujících dnech přibývalo protestů i lidí, kteří se jich účastnili. Zatímco v Praze vzniklo Občanské fórum, v Bratislavě vznikla Veřejnost proti násilí. Lekce dále upozorňuje na důležitý rys společného politického soužití Čechů a Slováků – zastoupení obou zemí ve vedení země. Zatímco Václav Havel byl v prosinci zvolen prezidentem ČSSR, k nejznámějším jménům slovenských politiků té doby patřil předseda Federálního shromáždění (tehdejšího parlamentu) Alexander Dubček a premiér Marián Čalfa.

Klíčové události a pojmy 7. lekce

- Svíčková manifestace
- Koncert Joan Baezové na Bratislavské Lyře
- Zatčení bratislavské pětky
- Veřejnost proti násilí
- Něžná revoluce
- Alexander Dubček

Jak s žáky a studenty po zhlédnutí videa ve výuce pracovat:

- V úvodu je dobré se studenty diskutovat o Československu – od kdy byla tato země společnou zemí Čechů a Slováků (od vzniku republiky 1918) a do kdy (1992). Diskusi je možné vést i dále – co žáci a studenti vědí o Slovensku, jaké je hlavní město, kdo je zde nyní prezident, znají nějaká další města či místa na Slovensku, co se jim vybaví, když se řekne Slovensko. Zajímavé je zmínit i blízkost našich jazyků a zeptat se studentů, jestli měli problém průvodci v lekci porozumět a jestli se v běžném životě setkávají se slovenštinou a jak ji vnímají (zda jako blízký jazyk, či jako jazyk cizí).
- Z událostí zmíněných v lekci je dobré se studenty diskutovat o celkové atmosféře na Slovensku v roce 1989 – byly i zde tendence protestu proti vládnoucímu režimu? Jak se projevovaly?
- Ze samotné revoluce je dobré upozornit na to, že i na Slovensku revoluce začala studentským protestem a že dostala přízvisko „Něžná“.

Doplňující materiály:

- Pokud máte ve výuce čas, můžete si se studenty přečíst životní příběhy několika Slováků, kteří vzdorovali komunistickému režimu. Využijte výstavu Pavla Hrocha Tváře vzdoru, v níž najdete příběh [Jána Čarnogurského](#), [Fedora Gála](#), [Miroslava Kusého](#)

Návrhy konkrétních úkolů naleznete v pracovním listu. Většinu úkolů lze plnit v rámci skupinové práce.